

SANT PERE DE RIUDEBITLLES.

La portada romànica és de la segona meitat del segle XIII. Consta de tres arquivoltes de mig punt, en degradació. Tot el conjunt reposa sobre una línia d'impostes decorada amb escacat. La primera i segona arquivolta es recolzen sobre columnes amb capitells amb decoració vegetal. El capitell exterior de l'esquerra és modern. Sobre les pilastres hi ha relleus esculpits de tradició visigòtica. El guardapols presenta una decoració amb fulles lanceolades i una petita ziga-zaga. A la dovella central es troba un relleu, de mig cos, de Sant Pere amb les claus i una branca de fulles lanceolades. Al seu damunt, un altre relleu amb l'*Agnus Dei*.

Altres llocs d'interès són un palau i un aqüeducte. El palau és dels marquesos de Llió (o Llo, Alta Cerdanya). És una magnífica mostra del gòtic civil català dels segles XIV-XV. L'aqüeducte és conegut com el Pont Nou. Fou bastit al segle XIII, per portar l'aigua als diversos molins paperers. Després de patir un terratrèmol, va ser refet als segles XVII i XVIII. Consta de dos pisos amb arcades de mig punt. Actualment encara subministra aigua a la vila.

Text: Joan Codina i Bernaus

Fotos: Lluís Fernández López

BIBLIOGRAFIA: *Catalunya romànica* i *Guies de la Catalunya romànica* volums l'Alt Penedès

Núm. 211

23 d'octubre de 2022

L'ALT Penedès

EL SANT SEPULCRE D'OLÈRDOLA

L'església és mencionada per primera vegada, l'any 1058, en un document de donació de terres a l'església del Sant Sepulcre del Senyor. Més tard, el 1175, ja hi ha constància que era un priorat de

MASIA I ESSLÉSIA DEL SANT SEPULCRE D'OLÈRDOLA, de propietat particular, oberta al públic una sola vegada a l'any.

l'orde del Sant Sepulcre que depenia de la casa mare catalana, l'església de Santa Anna de Barcelona.

Al segle XV, esdevingué una simple capella. L'interior fou modificat al segle XVII. En temps moderns fou mal restaurada i actualment és de propietat privada. L'any 1974, fou declarada monument historicoartístic d'interès nacional.

L'edifici, datat al segle XI, és d'una sola nau, de planta circular, coberta per una cúpula semiesfèrica i no conserva cap finestra oberta. L'absis és a llevant, molt més baix, semicircular i precedit per un profund arc presbiteral. Té tres fornícules per banda, molt juntes i una al centre, probablement posteriors a l'obra original. La nau té tres portes: una a ponent, avui la principal, en arc de mig punt, que té una fornícula per banda, parcialment paredada, una altra al costat nord, que comunica amb la masia adossada, i finalment la del costat sud, que comunica amb una petita capella poligonal que hi fou afegida i que es creu que podria haver estat la porta principal original.

Modernament, tot l'interior va ser arrebossat i decorat amb una capa de pintura que imita un aparell de carreus regulars, però l'any 1954 aquest arrebossat va caure en algunes zones i és llavors quan es des-

ESGLÉSIA DEL SANT SEPULCRE D'OLÈRDOLA. Detall del portal.

SANT MARÇAL DE TERRASSOLA. La capçalera, vista des de l'altra banda del torrent del Cementiri.

dues restants són mes petites, una al mur sud, que es creu que comunicava amb un claustre i l'altra, al mur nord, que devia donar accés al cementiri. Tant els absis com els murs nord i sud estan decorats amb arcuacions llombardes. A l'angle sud-oest de la nau, al segle XVIII, es construí un contrafort.

Al costat de l'església, es van descobrir deu tombes antropomorfes del segle X-XI, fet que confirma l'existència d'un temple anterior.

SANT PERE DE RIUDEBITLLES

L'indret ja fou poblat en el Paleolític Inferior i en el Neolític, però el poble és d'origen medieval. L'any 917, apareix l'indret conegut com a *Rivo de Birlas*, origen del topònim actual. Un document del 1011, cita que és una vila closa amb dues úniques portes. El 1026, els senyors de Mediona funden un priorat, el dediquen a Sant Pere i l'uneixen al monestir italià de San Martino. L'any 1428, va passar a dependre del monestir de Montserrat. Segueix el mateix procés que Sant Marçal de Terrassola.

L'església actual fou reedificada el 1178-80, només en resta de l'anterior la portada romànica.

SANT VALENTÍ DE LES CABANYES

Encara que l'església ja surt documentada l'any 1056, el 1162 va passar a ser una comanda de l'orde de l'Hospital i es va bastir el temple actual. Va ser comanda del 1162 al 1798, però el 1306 la prefectura de la comanda va passar a ser a Vilafranca del Penedès i Sant Valentí es convertí solament amb una propietat de l'orde.

L'edifici primitiu és del segle XIII. Consta d'una sola nau coberta amb volta de canó una mica apuntada i reforçada per un arc toral. Està capçada, a llevant, per un transsepte i un absis semicircular precedit per un arc triomfal. Al segle XVII, s'hi afegiren tres capelles i una sagristia. La porta d'entrada està situada a la façana sud, és d'arc de mig punt en gradació. A la façana oest, s'alça un campanar d'espadanya de dos ulls.

A l'interior de l'església es conserven fragments de pintura mural, de dos estils diferents: un primer d'arrels romàniques, de mitjan del segle XIII, amb escenes de l'infern o del purgatori i una imatge del Crist que és al centre de la composició amb la bola del món tripartida i beneïnt, situada damunt les espatlles de Sant Cristòfol, del qual només es conserva la part superior del cap i, un segon estil del segle XIV, gòtic, a la capella del braç nord del transsepte, on es representa Sant Martí partint la capa i al mur est de la capella hi ha representada una colla de sants aïllats.

L'any 1989 es va iniciar una recerca arqueològica a l'església i els seus entorns. Es va descobrir un jaciment romà amb precedents ibèrics. Es tracta d'una vil·la romana de finals del segle I aC. L'església fou construïda al damunt seu i a l'interior es conserven restes d'un mosaic romà.

SANT VALENTÍ DE LES CABANYES.

SANT VALENTÍ DE LES CABANYES. Absis.

SANT VALENTÍ DE LES CABANYES. Interior. El tancat indica el lloc on hi ha el mosaic romà.

SANT MARÇAL DE TERRASSOLA

En un indret ja ocupat pels ibers i els romans, damunt d'una església anterior, es construí l'actual. Fou consagrada entre l'any 1043 i el 1053. A l'inici del segle XIII, depenia del monestir italià de San Martino dell'Isola Gallinaria. El 1428, va passar a dependre del monestir de Montserrat, per una permuta amb propietats italianes. Al segle XV, s'esmenta la seva funció monacal que segurament era molt anterior. L'any 1957 i posteriorment el 1985-86, es realitzaren obres de restauració: es van eliminar construccions afegides i el temple va quedar en

SANT MARÇAL DE TERRASSOLA.

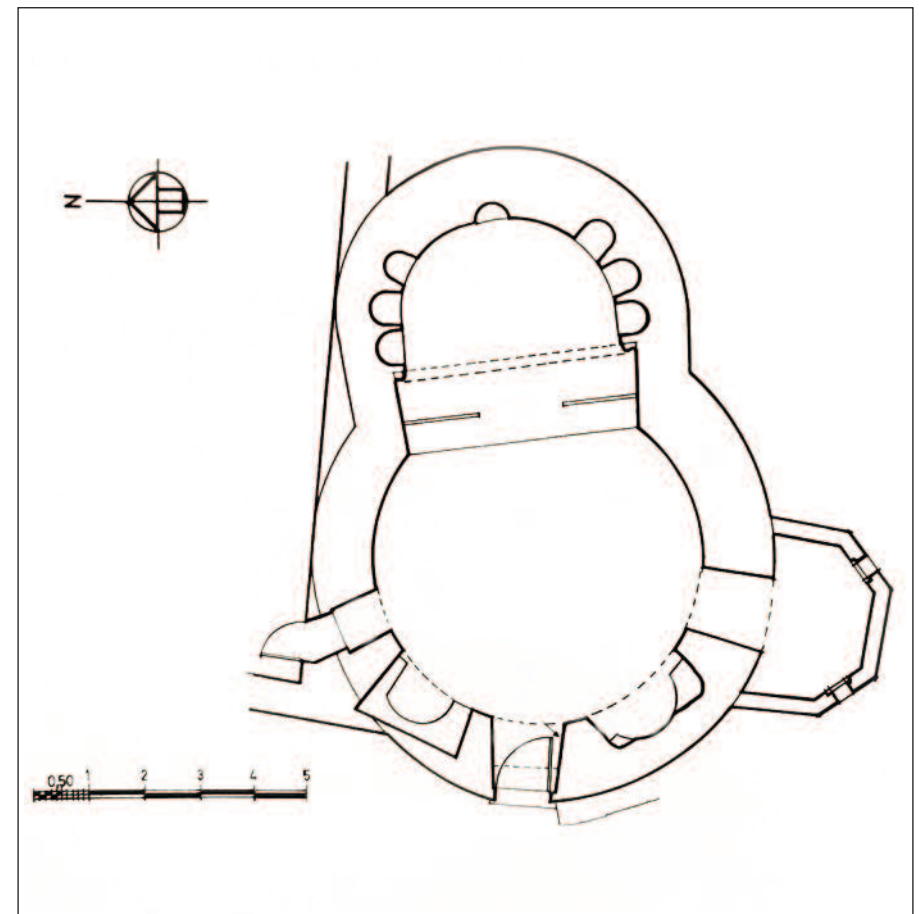
l'estat de conservació actual. És considerat un dels millors exemplars del romànic català que es conserva íntegrament.

El temple és de finals del segle XI o inicis del XII. Consta d'una sola nau, coberta, al segle XIV, amb volta de canó lleugerament apuntada i reforçada amb dos arcs torals. Està capçada per tres absis trevolats, de les mateixes dimensions, que disposen de finestres de doble esqueixada. Al mig de la capçalera, s'alça un cimbori octogonal sobre quatre trompes, cobert per una cúpula amb una finestra al costat sud. A l'interior de la nau, al segle XV, s'hi van construir unes sitges ovoïdals amb una tapadora monolítica i forat central per a guardar-hi gra. Van ser usades fins el 1780.

Disposa de tres portes: la principal, a la façana oest, és d'arc de mig punt en gradació, al seu damunt es troba una finestra allargassada, les

cobriren unes pintures murals romàniques. Es creu que n'hi havia hagut a tot el temple. Ara només hi podem veure la iconografia següent: Crist en Majestat a l'entorn del qual s'articula un tema centrat en la salvació; l'expulsió del Paradís; el Sant Sopar amb Jesús, Sant Joan i Judes Iscariot; la Mare de Déu amb l'Infant i altres personatges en l'escena de l'adoració i el Judici Final.

Les pintures són d'un cert primitivisme arcaic i autòcton, lluny dels grans corrents del romànic. Es distingeixen dos estils: un primer, amb predomini de la línia sobre el color, datat al segle XI. L'altre una mica més tardà, on predomina el color sobre la línia, datat a finals del XI o inicis del XII.

ESGLÉSIA DEL SANT SEPULCRE D'OLÉRDOLA. Planta. (J.A. Adell. Catalunya Romànica)